

VOGELS RINGEN IN HET MUIDERBOS IN 1981.

L.Huitzing.

Inleiding

Evenals in de nazomer van 1980 werden er in 1981 zangvogels gevangen en geringd in de zuidwestelijke punt van het Muiderbos te Almere-Haven. Hiertoe werden mistnetten langs de rand van het laatste brede graspad geplaatst.

De bosaanplant, die zo'n 10 jaar oud is, bestaat ter plaatse uit o.a. wilgen, populieren, grauwe els, iep, es, esdoorn, hazelaar, spaanse aak, vlier, meidoorn, liguster, rozensoorten, vogelkers, haagbeuk, zomereik en paardekastanje. Nabij de netten domineren wilgen; de meest voorkomende hoogte is zo'n 4 m., hoger dus dan de netten (3 m). Dit gemengde bos wordt afgewisseld door $\pm$ 1 m hoge ruigten die gedomineerd worden door akkerdistel, harig wilgeroosje en in mindere mate, koninginnekruid en riet. Deze ruigten beslaan ongeveer evenveel oppervlak als het bos.

Methode en vangsten

Van elke vogel werden genoteerd: soort, sexe, leeftijd, vetgraad (= een maat voor de hoeveelheid vet die zichtbaar is in de keel, op de borst en de buik) en ten aanzien van het verenkleed, slijtage en ruitoestand. Tabel I geeft een overzicht van het verloop van de vangst over de maanden april tot en met november. Teneinde het broeden niet te storen werd vanaf begin mei tot eind juli niet gevangen. Tengevolge van het slechte weer is er in de herfst niet vaak geringd. Tabel 2 geeft weer hoeveel vogels na enige tijd ter plaatse werden teruggevangen; de cijfers 0 en hoger hebben betrekking op de vetgraad van de vogels.

Voor een juiste waardering van de vermelde aantallen zijn de volgende gegevens van belang:

-1 Het vangmiddel. Gewoonlijk werd 144 (138)m. mistnet gebruikt, verdeeld over enkele series. De netten werden elk half uur geleegd waarbij de per net gevangen aantallen werden genoteerd. Uit deze notities bleek dat naarmate het seizoen vorderde, eerst de ene en vervolgens een andere serie netten veel vogels ving. De plaatsing van de netten werd vervolgens aan de gewijzigde situatie aangepast.

-2 Tijdstip en duur van de vangst. De netten stonden gewoonlijk open vanaf $\pm$ een kwartier voor zonsopgang tot 5 uur erna. Wanneer de vangst dusdanig slecht was dat gedurende 2 controles niets werd gevangen, werden de netten eerder afgebroken.

-3 Avondvangsten. Teneinde 's morgens tijd te besparen werden de netten soms reeds 's avonds tevoren opgezet en gesloten. Bij deze werkzaamheden werd een enkele vogel gevangen.

Resultaten en discussie

Tabel I (zie volgende bladzijde) weerspiegelt de aankomst van de diverse broedvogels evenals de doortrek van deze en andere soorten. In de nazomer worden meer soorten geringd dan in het voorjaar. Dit hangt enerzijds samen met het late arriveren van sommige broedvogelsoorten (Kleine Karekiet, Bosrietzanger, Spotvogel) en anderzijds met het doortrekken en rondzwerven in de herfst van soorten die niet in het terrein broeden.

Bij het onderling vergelijken van de dagvangsten moet worden bedacht dat avondvangsten qua tijdsduur in geen verhouding staan tot ochtendvangsten, dat soms korter dan 5 uur werd gevangen en dat de netopstelling enkele malen is gewijzigd.

De Fitis is in het voorjaar de meest gevangen soort; gezien zijn status als dominante broedvogel van jonge bosaanplant is dit niet verwonderlijk. De lage vangsten in de nazomer houden verband met het vroege wegtrekken van deze soort; het grote aandeel van adulte vogels in de vangst van 26/7

(te weten IO van de I8) suggereert dan de jonge vogels grotendeels reeds zijn vertrokken.

Vastgesteld werd dan de Kneu nabij de netten broedde, ook t.a.v. de Braamsluiper is dit mogelijk. De Winterkoning broedt in het terrein en wordt er ook in de herfst aangetroffen. Merels broeden er weinig maar overnachten er in de herfst veelvuldig.

Deze soort wordt overigens met de netvangsten meer onderschat dan andere doordat deze vogels zich gemakkelijker uit het net bevrijden. De Roodborstvangsten berusten geheel op doortrekkende exemplaren; overeenkomstig hun voornameste trekperiode worden zij vooral eind september begin oktober gevangen. Latere vansten betreffen mogelijk overwinteraars. Ook de Zwartkoppen zijn waarschijnlijk alle doortrekkers en zwervers gezien de voorkeur van deze soort voor een ouder bos als broedbiotoop. De late vangst (I5-II) stemt overeen met de recente neiging van deze soort om in ons land te overwinteren. Heggemussen werden in de herfst wel regelmatig gehoord maar niet gevangen; deze soort broedt terplaatse in een stapel elzehakhout gelegen temidden van akkerdistels, wilgeroosjes en riet. Op deze stapel zat herhaaldelijk ook één van de geringde Blauwborsten te zingen. Gezien de ruime broedbiotoopkeuze van Rietgorzen werden weinig exemplaren van deze soort geringd. Waarschijnlijk houdt dit verband met de aanwezigheid van veel riet in de nabije omgeving, een vegetatie waaraan Rietgorzen als broedbiotoop de voorkeur geven.

Het verloop van de vangst van Kool- en Pimpelmezen stemt overeen met de van deze soorten bekende gegevens. Zo broeden ze in hollen en treffen we ze dus in het voorjaar niet of nauwelijks in jong bosaanplant aan. In najaar en winter zwerven ze binnen een bepaald gebied rond. Ze werden in die periode dan ook teruggevangen (zie tabel 2). Bij het langs trekken van een gemengd troepje mezen werd enkele malen vastgesteld dat Kool- en Pimpelmezen over de netten vlogen terwijl Staartmezen naar verhouding meer gevangen werden. Dit weer spiegelt het verschil in voedselzoeken: Pimpel- en Koolmezen in de hogere regionen en Staartmezen vaak lager. Daar komt bij dat gevangen Staartmezen vaak luid roepen en hun soortgenoten daar sterk op reageren.

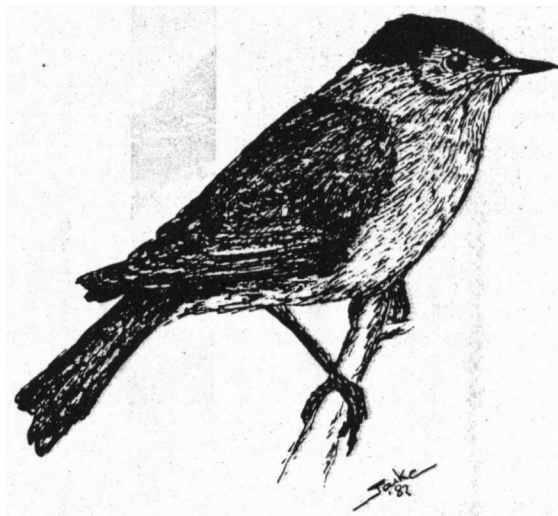
De Tuinfluiter is na de Fitis de meest voorkomende broedvogel. Samenhangend met de late terugkeer in het broedgebied en de ringpauze van mei tot eind juli, wordt deze soort voornamelijk in de nazomer geringd. Het hoge aantal Kleine Karekieten houdt waarschijnlijk meer verband met het gegeven dat deze soort graag in wilgen fourageert dan met het broeden in de onmiddellijke omgeving van de netten. Gezien de voorkeur van deze soort voor rietvegetaties acht ik het broeden rondom de bosaanplant waarschijnlijker.

Het aantal geringde Bosrietzangers en Rietzangers is laag. Waarschijnlijk is de aanplant te aaneengesloten om voor deze soorten erg aantrekkelijk te zijn. Ten aanzien van de Bosrietzanger dient bovendien vermeld te worden dat wegens determinatieproblemen in totaal 8 niet nader geïdentificeerde Kleine Karekieten/Bosrietzangers ongeringd werden losgelaten.

Gezien de afwezigheid van hoogopgaande bomen is het ontbreken van de Tjiftjaf in het voorjaar te verwachten. Op de herfsttrek verschijnt deze vogel wel in het terrein. Ook de vangst van de overige in tabel I vermelde soorten weer spiegelt het verloop van de trek.

In 1980 werd er slechts in de maanden augustus en september geringd, gewoonlijk met hetzelfde aantal meter net als in 1981. Vergeleken met 1980 zijn er in de overeenkomstige periode van 1981 opvallend weinig Kleine Karekieten en Tuinfluiters geringd. (Kleine Karekiet in aug/sept '80 41 stuks tegen 19 in 1981; voor de Tuinfluiter zijn deze aantallen 55 tegen 23). De Fitis daarentegen scoort in 1981 wat hoger (II in 1980 tegen I8 in 1981). Naarmate de bosaanplant hoger wordt ligt de achteruitgang van Tuinfluiter en Kleine Karekiet in de lijn der verwachting; deze ontwikkeling als verklaring voor dit abrupte verschil aan te voeren lijkt me niet voldoende.

Waarschijnlijk houdt de lage vangst van Tuinfluiter en Kleine Karekiet in 1981 verband met het koele en natte weer in de maanden juni en juli. Door hun later vallende broedperiode hebben Tuinfluiter en Kleine Karekiet daarvan meer te lijden dan de Fitis.

Tabel 2: Eigen Ringmeldingen in I98I Muiderbos

datum	I7a-I8-25a-26 april	2a-3 mei	25-26 juli	9-I5-30 aug	5-I3a sept	I-7-I5 nov
Fitis	I—0—2—x 2—I—x I—0—x	0—2 3—x I—br				
Tuinfluitier						
I6-8-'80	x					
24-8-'80				I	br—I	
Rietgors		0—x				
Kleine Karekiet						
IO-8-'80			br			
Merel		x		x		
Winterkoning				I—0—		
Staatmees				2—3		
Pimpelmees						I—0
						0—2
Koolmees				I—		2

Opm: Omdat de vangst op 8-9 op een andere plaats plaats vond was de terugvang-
kans die dag 0 en is deze datum hier weggelaten. Ook op 22-II was de terug-
vangkans 0 en daarom is ook die datum hier weggelaten.

a= avondvangst (zie tekst).

0-3= Vetgraad, een maat voor de conditie van de vogel.

br= broedvlek (waardoor de vetgraad niet goed kan worden vastgesteld).

x= betekent dat de vetgraad niet werd vastgesteld.

Toekomstplannen

Het ligt in de bedoeling deze vangstgegevens aan te vullen en te vergelijken met de resultaten van een broedvogelinventarisatie ter plaatse. Verder willen wij proberen om met behulp van een geluidsinstallatie vogels uit de herfst-trek raar beneden te krijgen; tijdens enkele dagen van opvallend sterke trek op geringe hoogte vingen wij namelijk niet meer vogels dan anders. Deze geluidsinstallatie zal daarnaast gebruikt worden om Boerenzwaluwen te vangen nabij een slaappleats in het Kromslootpark.

Aanhangsel

Geringde pulli van weidevogels in het door de R.IJ.P. toegewezen gebied.

Kleine Plevier	I
Scholekster.	3

Met dank voor alle hulp van leden van vogelwacht "Zuid-Flevoland"